

Nom de la peça:

Maces de l'Ajuntament de Balaguer

Ubicació: **Museu de la Noguera**; núm inv. MN- 2437, MN-2438

Datació: **1815**

Autor: (Possiblement) **Tallers orfèvres de F. Roca i Joan Angeli de Barcelona**

Descripció

Les maces de l'Ajuntament de Balaguer són de plata i estan formades per un mànec de secció acanalada, llis i sense ornamentació, i un capçal decorat.

Al capçal destaquen quatre figures femenines a l'estil de les cariàtides clàssiques, unides per una banda floral. El capçal està coronat amb una creu ornamentada.

Les dues peces que conformen el mànec estan encaixades a l'interior a través d'un tub de fusta.

Al tambor inferior del capçal hi ha quatre segells circulars que alternen l'escut de la ciutat amb la inscripció "AÑY 1815". En realitat, aquests segells són monedes de Carles IV i Ferran VII -que encara conserven l'encuny al revers- que haurien estat reaprofitades per a la decoració de les maces.

Entre les figures del capçal, s'aprecia el punxó "BAR" -amb una creu grega sobre les lletres- que correspon a Barcelona, la ciutat on es realitzà l'obra.

A l'encaix central del mànec, es llegeixen part de dos punxons: "F. ROCA" i "ANGELI", que segurament corresponen als dos orfèvres barcelonins a qui fou encarregada l'obra: F. Roca i Joan Angeli. Ambdós tallers estan documentats des del segle XVIII.

Context històric

L'existència de les maces és coneguda arreu d'Europa des d'època medieval. La seva funció era permetre als macers fer pas al carrer i obrir la comitiva de la corporació municipal, així com protegir-la de possibles agressions.

El macer era un funcionari encarregat de portar la maça, generalment de plata, d'una institució en els cerimonials solemnes, tant religiosos com civils.

La presència del macer en determinades solemnitats i comitives municipals és una tradició antiga que simbolitza el poder de l'autoritat. Originàriament, antecedien les desfilades dels reis però, posteriorment, es va estendre a altres institucions bé per delegació reial, bé per representació pròpia, com a les paeries. Després, es va estendre a altres corporacions com a figura representativa de la seva autoritat.

Amb el temps, les maces i els macers han quedat com un element distintiu que representa l'autoritat municipal i acompanyen el consitori en les seves sortides oficials amb motiu de les grans festes de la ciutat i dels esdeveniments importants o en determinades festes religioses.

Retalls d'Art a Balaguer

A Catalunya les trobem lligades a les caeries: Montblanc, Cervera, Lleida...

Les maces de l'Ajuntament de Balaguer daten de principis del segle XIX. L'any 1934, l'Ajuntament va decidir treure les creus ornamentades que culminen el capçal de cadascuna de les maces, per motius religiosos. Acabada la Guerra Civil, les creus van tornar a ser col·locades als capçals i es van deixar tal com estan avui. Actualment, les maces acompanyen la comitiva municipal a la missa del Sant Crist el dia 9 de novembre. Durant la resta de l'any les maces i els vestits dels macers es conserven al Museu de la Noguera. L'any 2010 es va fer una restauració de les peces al taller de J. L. Larren de Balaguer.

Generalment, l'uniforme de macer està compost per un tabard, molt semblant a una dalmàtica, que acostuma a estar brodat amb les armes de la institució a què pertany, gorra de vellut amb ploma i maça de plata.

El vestit dels macers de Balaguer ha estat canviat dos cops. L'any 1908, l'Ajuntament va acordar canviar-los ja que eren, segons diu l'acta del 30 d'abril de 1908, ridículs, i es va decidir substituir-los per un vestit d'americana de panyo blau marí amb una franja daurada als pantalons i als punys de les mànigues i una gorra amb l'escut de la ciutat brodat. A més, a l'uniforme s'hi posaren les inicials del càrrec que ostentaven.

Posteriorment, l'any 1944, es va considerar antiquada aquesta vestimenta i es va decidir fer uns nous vestits d'època amb ornaments brodats a mà, que són els que es conserven actualment.

Un altre element simbòlic: les trampes

Les trampes eren dues timbales que, posades damunt d'un cavall, feia sonar un home vestit a estil del segle XV, generalment en la processó de Corpus.

A Balaguer, aquesta tradició va iniciar-se l'any 1846, quan es van inaugurar les trampes, que van convertir-se en una de les tradicions més seguides pels balaguerins. Grans i petits seguien amb admiració el so de les trampes durant tota la processó de Corpus. Dues persones vestides amb un vestit de color vermell fins als peus i amb una jaqueta blanca, aguantaven un gran bombo de metall i caminaven pausadament. Al seu darrere, un altre personatge portava una maça a cada mà i les deixava caure de tant en tant damunt del bombo de metall, primer amb una sola mà i després amb totes dues: això acompassadament i sense parar mentre durava la processó.

Les trampes van deixar de sortir a principis de segle XX, tot i que es van recuperar per la processó del Corpus de l'any 1930.

A partir dels anys 40, les trampes també sortien durant la Festa Major del Sant Crist i eren passejades damunt d'un cavall. El cavaller, que anava acompanyat d'un patge que conduïa el cavall, les feia sonar de carrer en carrer parant a les places per anunciar la Festa Major. Actualment, la tradició de les trampes ha desaparegut.

Bibliografia:

- *Pla i Muntanya*, Balaguer, 16 juny 1930
- *Pla i Muntanya*, Balaguer, 16 juny 1934
- *Acta de l'Ajuntament de Balaguer de 30 d'abril de 1908*. Fons de l'Ajuntament de Balaguer. ACN
- *Programa de la Festa Major del Sant Crist*, Ajuntament de Balaguer, Balaguer, 1986
- *Llibre Verd*. Fons de l'Ajuntament de Balaguer. ACN

Autoria de la fitxa:

Joan Bové i Eva Solanes
Autors de les fotografies: Joan Bové,
Vanessa Duch, Arxiu Comarcal de la
Noguera

Museu de la Noguera,
plaça dels Comtes d'Urgell, 5
25600 Balaguer (Lleida)
T. 973 445 194
museu@balaguer.net